

EUROPEES DIGEST – INTERNATIONAAL DIGEST.

JANUARI – MAART 2021

DOOR | **DENIS BOUGET*** en **BART VANHERCKE****

* Nantes Universit , IEMNA, Frankrijk

** European Social Observatory

Het eerste trimester van 2021 wordt getekend door een nieuwe COVID-19-golf, die in september-oktober 2020 begint. Tegelijkertijd komt in Europa ook de vaccinatie tegen COVID-19 uit de startblokken. Wat sociale bescherming betreft, komen de door de digitalisering en platforms teweeggebrachte veranderingen door de gezondheidscrisis in een stroomversnelling terecht. De lockdowns doen nieuwe vormen van telewerk ontstaan of breiden de bestaande vormen verder uit. Algemeen gesproken wordt het trimester gekenmerkt door verdere onderhandelingen over een voorstel voor een richtlijn aangaande toereikende minimumlonen en over gendergerelateerde initiatieven. Op 27 maart 2021 wordt het *EU4Health*-programma van kracht, na de stemming in het Europees Parlement op 9 maart 2021 en de goedkeuring van het programma door de Raad op 17 maart: “Hiermee wordt de laatste stap gezet naar de terbeschikkingstelling van 5,1 miljard EUR om de veerkracht van de gezondheidszorgstelsels te vergroten en innovatie in de gezondheidszorg te bevorderen”.¹

1. ALGEMEEN BELEID VAN DE EUROPESE UNIE

Op 1 januari 2021 wordt Portugal voor de vierde keer voorzitter van de Raad van de Europese Unie, tot 30 juni. De slagzin luidt: “Tijd voor resultaten: een eerlijk, groen en digitaal herstel”. Het Portugese voorzitterschap schuift de versterking van het Europees sociaal model als vertrouwensbooster voor de burgers als centraal thema naar voren. Op 7 en 8 mei 2021 wordt in Porto een Europese sociale top gehouden, met als hoofdthema’s: werkgelegenheid, kwalificaties en sociale bescherming. De bedoeling is om de concretisering van de Europese pijler van sociale rechten te stimuleren.²

1.1. BREXIT

Het uitreden van het Verenigd Koninkrijk (VK) uit de Europese Unie (EU) op 1 januari 2021 leidt tot bezorgdheid over de betrekkingen van het VK met de EU. De onderwerpen die in januari 2021 spanningen veroorzaken, zijn: oneerlijke concurrentie inzake de bescherming van de werknemers, meningsverschillen inzake energie en klimaat, pesticiden en genetisch gemodificeerde organismen (GGO’s).

(1) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/ip_21_1344.

(2) <https://www.2021portugal.eu/en/news/with-the-motto-time-to-deliver-a-fair-green-and-digital-recovery-portugal-takes-over-this-presidency-with-three-major-priorities-for-the-eu/>.

1.2. HET EUROPESE RELANCEPLAN

Op woensdag 10 februari 2021 keurt het Europees Parlement met grote meerderheid (582 voor, 40 tegen en 69 onthoudingen) het interinstitutioneel akkoord goed betreffende de “Faciliteit voor herstel en veerkracht”: 672,5 miljard EUR verspreid over leningen (360 miljard) en subsidies (312,5 miljard). De “Faciliteit” (ook wel herstellfonds genoemd) vormt de kern van het stimuleringspakket *NextGenerationEU*, een tijdelijk instrument voor economisch herstel dat middelen wil aantrekken om de door de COVID-19-pandemie veroorzaakte economische en sociale schade te herstellen³. Op 16 februari 2021 preciseert de Raad Economische en Financiële Zaken (ECOFIN) de praktische modaliteiten voor financieringen van de EU in het kader van het relanceplan (voorwaarden voor leningen, rentevoeten, datums voor de voorlegging van de nationale leningen). Deze leningen worden in de boeken opgenomen als overheidsschuld.

Om te reageren op de kritiek van de vakbonden als zouden de sociale initiatieven in het relanceplan te zwak zijn, beklemtoonden de drie voorzitters (Raad, Commissie en Parlement) tijdens een zitting van het Europees Parlement op maandag 22 februari 2021 de sociale dimensie van het relanceplan, dat niet alleen de traditionele thema's (gelijkheid van mannen en vrouwen, bijstand voor jongeren), maar ook ecologische thema's (klimaat, milieu) bevat.

Op dinsdag 9 maart 2021 keurde het Europees Parlement met een grote meerderheid (496 voor, 57 tegen en 144 onthoudingen) het interinstitutioneel akkoord goed dat de modaliteiten bevat voor de toepassing van het *InvestEU*⁴-programma: overheidsgarantie voor bepaalde tekorten, financiering van infrastructuren, financiering van innovatie in de digitale wereld, enz.

1.3. DE EUROPESE CENTRALE BANK

Tijdens het eerste trimester van 2021 wordt gedebatteerd over de vraag of de schuld van de lidstaten al dan niet geannuleerd moet worden. In een manifest pleiten 150 economen, met Thomas Piketty (FR) en László Andor (HU; voormalig Europees Commissaris voor Werkgelegenheid en Sociale zaken), vóór annulatie. Een van de voordelen van deze annulatie zou zijn dat de lidstaten en de EU meer budgettaire ruimte krijgen, ruimte die momenteel zeer beperkt is door de post ‘terugbetaling van schuld’.

De Europese Centrale Bank (ECB) zet de versoepeling van haar monetaire beleid verder (Verklaring van 21 januari 2021). Tijdens een debat in het Europees Parlement, op 8 februari 2021, kondigt de voorzitter van de ECB aan dat de kredietmaatregelen eerder “groene” leningen zullen worden.⁵

Op donderdag 11 maart beslist de Raad van Bestuur van de ECB om volgend trimester het tempo van de aflossingen van voornamelijk staatsobligaties fors op

(3) https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0038_NL.html.

(4) https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/PV-9-2021-03-09-ITM-004_NL.html.

(5) https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/PV-9-2021-02-08-ITM-013_NL.html.

te drijven, in het kader van de operatie *Pandemic Emergency Purchase Programme* (noodaankoopprogramma of PEPP); deze operatie ging in het voorjaar van 2020 van start om de financiële beroering, ontstaan door de COVID-19-pandemie, en in het bijzonder de stijging van de rentevoeten op de markten tegen te gaan.⁶

Op 26 maart 2021 betwist het Duitse Grondwettelijk Hof (Hof van Karlsruhe) de versoepeling van het monetaire beleid van de EU, dat in Duitsland als niet-grondwettelijk wordt beschouwd. De Europese Commissie reageert onmiddellijk: het land wordt aangemaand om de Europese wettelijke beslissingen in acht te nemen.

Op 25 februari 2021 publiceren de ministers van Financiën van de G-20 overigens een verklaring waarin ze de versoepeling van het budgettaire en monetaire beleid steunen om het hoofd te bieden aan de economische gevolgen van de pandemie.

1.4. RECHTSSTAAT IN DE EUROPESE UNIE

Op 18 februari 2021 eist de Europese Commissie dat Hongarije gehoor geeft aan een arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie (HJEU) van 18 juni 2020, dat het land veroordeelt omdat het eist dat buitenlandse fondsen van grote maatschappijen worden geregistreerd⁷, wat in strijd is met de Europese afspraken.

Het Europees Parlement eist tijdens zijn plenaire vergadering op 11 maart en vervolgens op 25 maart 2021 dat het “conditionaliteitsbeginsel” wordt toegepast om het Europees budget te beschermen, in het bijzonder bij de toekenning van de *NextGenerationEU*⁸-subsidies. Het is geen verrassing dat twee landen, Polen en Hongarije, niet alleen de beslissingen van het HJEU betwisten, maar ook het “machtsmisbruik” van de EU tegen hen aanklagen.

1.5. VERKIEZINGEN IN DE VERENIGDE STATEN

Joe Biden, op 3 november 2020 verkozen tot de nieuwe president van de Verenigde Staten, legt op 20 januari 2021 in het Witte Huis de eed af, in een ongewone gezondheids- en veiligheidssituatie (enerzijds COVID-19, anderzijds de bestorming van het Capitool door aanhangers van Donald Trump, die weigert zijn verkiezingsnederlaag toe te geven). Verschillende internationale beslissingen van de nieuwe president annuleren die van zijn voorganger: zo wordt op 19 februari 2021 beslist dat de Verenigde Staten van Amerika terugkeren naar de Klimaatovereenkomst van Parijs.

(6) <https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2021/html/ecb.mp210311-35ba71f535.nl.html>.

(7) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/inf_21_441.

(8) https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0103_NL.html.

2. SOCIAAL BELEID VAN DE EUROPESE UNIE

2.1. NIEUW SOCIAAL CONTRACT

Gedurende het eerste semester van 2021 legde het Portugese voorzitterschap de klemtoon op de sociale initiatieven en het sociale beleid van Europa. De voorbereiding van de Europese sociale top in Porto, tijdens het tweede trimester, doet de belangstelling voor sociale bescherming van werknemers en de vernieuwing van het sociaal contract weer opleven.⁹ De voorzitter van de Europese Commissie brengt deze bekommernis op 20 januari 2021 ook ter sprake voor het Europees Parlement.¹⁰

2.2. RECHT OM OFFLINE TE ZIJN

Op 21 januari 2021 keurt het Europees Parlement een resolutie goed over het recht om offline te zijn¹¹, waarmee “minimumvoorschriften worden vastgesteld om werknemers die voor het werk gebruikmaken van digitale hulpmiddelen, waaronder ICT (informatie- en communicatietechnologie), in staat te stellen om hun recht om offline te zijn uit te oefenen, en om te waarborgen dat werkgevers het recht van werknemers om offline te zijn, eerbiedigen. De richtlijn is van toepassing op alle sectoren, zowel de publieke als particuliere sector, ongeacht hun status en hun arbeidsregelingen”.

Op 24 februari 2021 start de Europese Commissie, in een vrij woelige context, de eerste fase van een raadpleging bij de sociale partners “om personen die via digitale arbeidsplatforms werken, te beschermen¹²”. De idee om voor platformwerkers een bijzonder statuut te creëren, wordt uitvoerig besproken: definiëring (of niet) van een bijzonder statuut, preëminentie van de sociale partners om indien nodig een nieuwe wetgeving op te stellen, moeilijkheid om een Europese beslissing te nemen ten overstaan van het subsidiariteitsbeginsel. De kloof tussen werknemersvakbonden en werkgeversbonden is groot. Op 4 maart 2021 kant de meerderheid van de afgevaardigden van de Commissie werkgelegenheid en sociale zaken (EMPL) van het Europees Parlement zich tegen het creëren van een nieuw statuut van platformwerkers¹³.

2.3. DETACHERING VAN WERKNEMERS IN DE TRANSPORTSECTOR

Op 19 februari 2021 publiceert de Europese Commissie de conclusies van twee studies¹⁴ over de gevolgen van de toepassing van de richtlijn “Mobiliteit 1” voor de detachering van werknemers in de transportsector (zware vrachtwagens en cabotage).¹⁵

(9) Zie bijvoorbeeld de conclusies van de *Bilan social de l'Union européenne 2020*, Brussel, Observatoire social européen/European Trade Union Institute (ETUI).

(10) Toespraak van voorzitter von der Leyen voor de plenaire vergadering van het Europees Parlement over de voorstelling van het activiteitenprogramma van het Portugese voorzitterschap van de Raad van de EU, 20 januari 2021, Brussel, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/speech_21_168.

(11) https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0021_NL.html.

(12) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/ip_21_686.

(13) Commissie EMPL, 4 maart 2021, https://emeeting.europarl.europa.eu/emeeting/committee/fr/agenda/202103/EMPL?meeting=EMPL-2021-0304_1&session=03-04-16-45.

(14) https://transport.ec.europa.eu/news/mobility-package-i-european-commission-publishes-study-results-2021-02-19_en.

(15) Richtlijn van 15 juli 2020.

Uit de studies blijkt niet dat de broeikasgassen aanzienlijk toenemen ten gevolge van de verplichting dat chauffeurs minstens om de acht weken naar hun land terugkeren, noch van de extra reizen die door deze verplichting ontstaan.

2.4. HAVENARBEID EN VRIJHEID VAN AANWERVING

In België bepaalt de wet betreffende de havenarbeid dat alleen “erkende havenarbeiders” aangeworven mogen worden. Nadat twee ondernemingen die oordeelden dat deze wet een schending is op de fundamentele vrijheid van verkeer van werknemers in de EU, bij het HJEU een beroep hadden aangetekend, oordeelt het Hof op 11 februari 2021 (zaken C407/19 en C471/19)¹⁶, dat een dergelijke beperking gerechtvaardigd was omwille van de veiligheid in de havens en de noodzakelijke preventie van ongevallen.

2.5. GEZONDHEID OP HET WERK

Op 25 maart 2021 keurt de Commissie werkgelegenheid en sociale zaken van het Europees Parlement met een grote meerderheid een ontwerp-resolutie goed om het toepassingsgebied van de richtlijn betreffende de bescherming van werknemers tegen de risico's van blootstelling aan carcinogene of mutagene agentia verder uit te breiden¹⁷. Het Europees Verbond van Vakverenigingen (EVV) ontvangt deze vordering met open armen, maar de werkgeversvereniging BusinessEurope wil betere gegevens over deze domeinen. Op 29 maart 2021 lanceert de Europese Federatie voor de Publieke Diensten (EPSU) een mobilisatiecampagne rond deze thema's.

2.6. SOCIAAL RECHT

Op 9 maart 2021 oordeelt het HJEU (Zaken C-344/19¹⁸ en C-580/19¹⁹) dat een wachtdienstperiode met permanente bereikbaarheid als arbeidstijd beschouwd moet worden als dit zeer significante gevolgen heeft voor de vrije tijd van de werknemer. Het Hof wijst erop dat, om na te gaan of een wachtdienst “arbeidstijd” is, alleen rekening kan worden gehouden met de verplichtingen die de werknemer worden opgelegd, hetzij door de regelgeving van de betrokken lidstaat of bij collectieve overeenkomst, hetzij door de werkgever.

Op 17 maart 2021 geeft het HJEU (Zaak 585/19) duiding bij de definitie van dagelijkse rusttijd. Indien een werknemer meerdere arbeidsovereenkomsten heeft gesloten met dezelfde werkgever, moet de rusttijd worden berekend op alle overeenkomsten samen en niet per overeenkomst.²⁰

(16) <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=237644&pageIndex=0&doclang=NL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=4577876>.

(17) <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/231492/Roll-call%20votes%2025%20March%202021.pdf>.

(18) <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=238662&text=&dir=&doclang=NL&part=1&occ=first&mode=DOC&pageIndex=0&cid=378836>.

(19) <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=238663&doclang=NL>.

(20) <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=238961&pageIndex=0&doclang=NL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=5770171>.

2.7. SOCIALE BESCHERMING VAN ATYPISCHE ZELFSTANDIGEN EN WERKNEMERS

De zelfstandigen, die sowieso op sociaal vlak al minder goed beschermd zijn, worden met volle kracht getroffen door de gevolgen van de pandemie²¹: financiële moeilijkheden, daling van het aantal gewerkte uren, grote ongelijkheid naargelang van de sector. De meest getroffen sectoren zijn bouw, cultuur, horeca en platforms. Hoewel deze vormen van activiteit rechtstreeks onder de regels van de economische concurrentie vallen, overweegt de Europese Commissie de mogelijkheid om hen via collectieve overeenkomsten te beschermen (aantal werkuren, verlof, sociale bescherming, werkloosheid). De Commissie publiceert op 6 januari 2021 eerst een *Inception Assessment*²², informeert op 3 februari 2021 naar de mening van de sociale partners en lanceert op 5 maart 2021 een raadpleging op grotere schaal²³.

2.8. EUROPEES EERLIJK MINIMUMLOON

Op 14 januari 2021²⁴ eist de Commissie werkgelegenheid en sociale zaken (EMPL) van het Europees Parlement, met een kleine meerderheid (29 stemmen voor, 2 tegen en 21 onthoudingen), dat het minimumloon in Europa hoger moet liggen dan de armoededrempel van het land in kwestie. Op 10 februari 2021 eist het Europees Parlement²⁵ dat een wettelijk nationaal minimumloon wordt ingevoerd voor alle – ook de “atypische” – werknemers (in het bijzonder de platforms). Zoals gepland verzetten de Scandinavische delegaties zich hevig tegen de creatie hiervan. Het Europees Comité van de Regio's (CvdR) spreekt zich op 19 maart 2021²⁶ met een zeer grote meerderheid uit vóór een richtlijn die bepaalt dat het minimumloon 60% moet bedragen van het mediaan loon.

2.9. INSTRUMENT SURE

Op 22 maart 2021 publiceert de Europese Commissie haar eerste evaluatie van de tenuitvoerlegging van het instrument SURE (*Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency*), dat door de COVID-19-pandemie getroffen banen en inkomsten moet beschermen. Op een budget van 100 miljard EUR dat de EU op de financiële markten leende, werd 90 miljard toegekend aan 18 landen, waarvan Spanje, Italië en Polen de voornaamste ontvangers zijn. Volgens het rapport werd deze steun verstrekt aan 21,5 miljoen loontrekkenden en 5 miljoen zelfstandige bedrijfsleiders.²⁷ Met het oog op dit succes kondigt de Commissie aan dat ze het oorspronkelijke budget verhoogt en de steun met zes landen²⁸, waaronder Griekenland, uitbreidt.

(21) Europese Commissie, 2021, The self-employed in the context of the COVID-19 crisis, Brussel, EC, *Quarterly Review on Employment and Social Developments in Europe*, pp.17-26, maart 2021.

(22) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/mex_21_23.

(23) https://ec.europa.eu/competition-policy/public-consultations/2021-collective-bargaining_en.

(24) <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/217345/Roll-call%20votes%2014%20January%202021.pdf>.

(25) https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0044_NL.html.

(26) Europees Comité van de Regio's: <https://cor.europa.eu/en/our-work/Pages/OpinionTimeline.aspx?opid=CDR-5859-2020>.

(27) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/ip_21_1209.

(28) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/ip_21_1467.

2.10. STRIJD TEGEN KINDERARMOEDE

Op 24 maart 2021 hecht de Europese Commissie zijn goedkeuring aan de eerste uitgebreide EU-strategie voor de rechten van het kind en keurt de Raad een aanbeveling goed die “een Europese kindergarantie” (*Child Guarantee*) invoert om gelijke kansen te promoten voor kinderen die blootgesteld zijn aan een risico op armoede of sociale uitsluiting²⁹, met name: kinderen in nood gratis en doeltreffende toegang bieden tot hulp (gezondheid, onderwijs); bevredigende woonomstandigheden en gezonde voeding. Hoewel ze ook de beperkingen ervan beklemtonen, zijn de betrokken verenigingen, maar ook het Europees Parlement, voorstander van dit initiatief.

2.11. GENDERBELEID

Op 5 maart 2021 publiceert de Europese Commissie haar jaarverslag over de gelijkheid tussen mannen en vrouwen. Uit dit verslag blijkt dat COVID-19 een bijzonder grote impact had op de situatie van de vrouwen³⁰. Op 8 maart 2021 legt de voorzitter van de Europese Commissie, samen met negen staats- en regeringsleiders, ter gelegenheid van de internationale vrouwendag een verklaring af, om in het kader van de economische relance “post COVID” de rechten van de vrouw te verbeteren.³¹

2.11.1. Gender en economische gelijkheid

Op 18 januari 2021 verwijst het EVV³² naar het initiatief inzake transparantie van lonen voor mannen en vrouwen. Op 21 januari 2021 wordt Europees commissaris voor Gelijkheid, Helena Dalli, door de Algemene Vergadering van het Europees Parlement op de vingers getikt omwille van de grote achterstand of het ontbreken van de voorstellen van de Commissie. Het Europees Parlement keurt drie genderresoluties goed i.v.m.: de gevolgen van COVID-19³³, de strategie voor gendergelijkheid (geweld, arbeidsomstandigheden, enz.)³⁴ en de ontoereikende integratie van vrouwen in de digitale sector³⁵.

Op 3 maart 2021 stelt de Europese Commissie een richtlijn voor om de lonen voor mannen en vrouwen transparanter te maken.³⁶ Volgens artikel 1 “heeft de richtlijn tot doel minimumvoorschriften vast te stellen die de toepassing van het beginsel van gelijke beloning van mannen en vrouwen en het verbod op discriminatie op

(29) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/ip_21_1226.

(30) *2021 Report on gender equality in the EU*, https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/aid_development_cooperation_fundamental_rights/annual_report_ge_2021_en.pdf.

(31) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_21_1064.

(32) <https://www.etuc.org/en/pressrelease/women-paid-eu800-less-men-same-work>.
<https://www.etuc.org/en/document/etuc-resolution-gender-pay-transparency-directive>.

(33) Resolutie van het Europees Parlement van 21 januari 2021 aangaande het genderperspectief in de COVID-19-crisis en de periode na de crisis, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0024_EN.html.

(34) https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0025_NL.html.

(35) https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0026_NL.html.

(36) Voorstel voor een richtlijn ter versterking van de toepassing van het beginsel van gelijke beloning van mannen en vrouwen voor gelijke of gelijkwaardige arbeid door middel van beloningstransparantie en handhavingmechanismen.

grond van geslacht versterken door middel van beloningstransparantie en versterkte handhavingsmechanismen”.

2.11.2. Beslissingen van het Hof van Justitie van de Europese Unie

Op 25 februari 2021 neemt het HJEU een standpunt in aangaande een zaak in verband met ouderschapsverlof (Zaak C-129/20)³⁷. De Caisse nationale pour l'avenir des enfants (Luxemburg) weigerde drie jaar na de geboorte van een tweeling ouderschapsverlof, omdat de persoon op het ogenblik van de geboorte van de kinderen niet actief was. Het HJEU oordeelde dat, ook al zijn de geboorte (of adoptie) van een kind en het statuut van werknemer vereisten voor de toekenning van een prestatie, dat geenszins inhoudt dat de werknemer op het ogenblik van de geboorte effectief aan het werk moet zijn.

In de zaak aangaande de ouderlijke erkenning van een kind voor een koppel van hetzelfde geslacht door de Bulgaarse overheid (Zaak C-490/20), oordeelt de advocaat-generaal van het HJEU op 15 april 2021 dat “de Republiek Bulgarije niet kan weigeren om een identiteitsbewijs en de nodige reisdocumenten voor het kind uit te reiken om die reden dat het Bulgaarse recht noch het instituut van het huwelijk tussen personen van hetzelfde geslacht, noch het moederschap van de echtgenote van de biologische moeder van een kind erkent.

2.11.3. Geweld en feminicide

Op 5 februari 2021 bereidt de Europese Commissie in het kader van de strategie betreffende de rechten van het kind nieuwe aanbevelingen voor die genitale verminking bij vrouwen moet verhinderen.³⁸ Op 8 februari 2021 (en tot 11 mei 2021) houdt de Europese Commissie een openbare raadpleging over geweld tegen vrouwen en over sancties tegen de daders.³⁹ Op 11 februari 2021 betreurt het Europees Parlement dat de doelstellingen van de Verklaring van Beijing (25 jaar geleden) door geen enkele lidstaat werden gehaald.⁴⁰ In reactie op de Poolse beslissing om steden en regio's “LGBT-vrij” te maken⁴¹ (d.w.z. verboden voor LGBTI), lanceren de parlementsleden een nieuwe slogan – “*LGBTI Freedom Zone*” – om aan te tonen dat de Europese Unie toegankelijk is voor LGBTI⁴².

Begin 2021 heeft de Europese Unie het Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen (Istanbul-Conventie) nog niet ondertekend, want zes lidstaten hebben het nog niet ondertekend of geratificeerd. De advocaat-generaal van het HJEU oordeelt op 11 maart 2021 dat de Unie de Conventie zou kunnen ratificeren, ook al is er bij de lidstaten geen unanimititeit.⁴³ Tegelijkertijd

(37) [https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2021/0093/COM_COM\(2021\)0093_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2021/0093/COM_COM(2021)0093_EN.pdf).

(38) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/statement_21_401.

(39) https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12682-Strijd-tegen-gendergerelateerd-geweld-slachtoffers-beschermen-en-daders-straffen_nl.

(40) https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0058_NL.html.

(41) LGBTI: lesbian, gay, bisexual, transgender/transsexual en intersex.

(42) Europe Daily Bulletin nr. 12656, 12 februari 2021.

(43) HJEU, persbericht, Luxemburg, 11 maart 2021.

beslist Turkije op 20 maart 2021 om uit de Istanbul-Convention te stappen, ook al was het dan het eerste land dat de tekst ondertekende (op 12 maart 2012). De organen van de Raad van Europa en de Europese Unie hekelden onmiddellijk de beslissing van Turkije.

In verband met het recht op abortus en gezien de kritiek van de Commissie Vrouwenrechten en de Commissie Burgerlijke Vrijheden van het Europees Parlement, herhaalt de ambassadeur van Polen bij de EU op 25 februari 2021 dat geen enkele bepaling van de EU-verdragen Polen ervan weerhoudt om abortus te verbieden in naam van het recht op leven.⁴⁴

2.12. DISCRIMINATIE – INCLUSIE – PERSONEN MET EEN HANDICAP EN ROMA

Op 26 januari 2021 duidt het HJEU de begrippen “directe discriminatie” en “indirecte discriminatie tegenover gehandicapte werknemers” (Zaak C-16/19). De rechter in tweede aanleg van Krakau maakte bij het Hof de zaak aanhangig waarbij een ziekenhuis discriminerend handelde bij de toekenning van een loontoeslag voor gehandicapte medewerkers. Het HJEU wijst erop dat “richtlijn 2000/78 met name iedere directe en indirecte discriminatie op grond van een handicap verbiedt”, ook als het gaat over de lonen van personen met een handicap.⁴⁵

Op 3 maart 2021 legt de Europese Commissie overigens haar strategie ten gunste van mensen met een handicap voor 2021-2030 voor⁴⁶, op basis van de principes gelijkheid en non-discriminatie en in samenhang met de Europese pijler van sociale rechten: dagelijkse levensstandaard, tewerkstelling, mobiliteit. Het Europees Parlement keurt op 10 maart 2021 met een zeer grote meerderheid (578 voor, 65 tegen, 51 onthoudingen), een resolutie goed ten gunste van de gelijkheid van behandeling inzake tewerkstelling en werk, overeenkomstig het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de Rechten van de Personen met een handicap (CRPD).

Op 12 maart 2021 keurt de Raad van de EU, eveneens in lijn met de strijd tegen discriminatie, een aanbeveling goed over de gelijkheid, inclusie en participatie van de Roma.⁴⁷ Met deze aanbeveling wordt de lidstaten verzocht om de strijd aan te binden tegen vormen van segregatie ten overstaan van deze mensen, in het bijzonder op de arbeidsmarkt en op het vlak van het respect van de sociale rechten, om te strijden tegen de armoede waarmee zij te kampen hebben, en om hun gemakkelijker toegang te verschaffen tot gezondheidszorg, onderwijs en opleiding.

(44) Bulletin Quotidien Europe, Europe Daily Bulletin nr. 12665, 25 februari 2021.

(45) <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=4B6D720036C-81C99846E56449EEE74C9?text=&docid=236963&pageIndex=0&doclang=NL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=28372082>.

(46) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/ip_21_810.

(47) <https://www.consilium.europa.eu/fr/press/press-releases/2021/03/12/council-reaffirms-commitment-to-combat-discrimination-against-roma/>.

2.13. EUROPEES SOCIAAL FONDS PLUS

Op 28 januari 2021 komen het Europees Parlement en de Raad van de EU⁴⁸ tot een politiek akkoord om een kwart van het Europees Sociaal Fonds Plus (ESF+) toe te kennen aan sociale insluiting, in hoofdzaak ten gunste van de minstbedeelde bevolkingsgroepen. Met dit akkoord slaat het oorspronkelijke project, dat vooral op werk en tewerkstelling toegespitst was, een andere richting in, naar een ruimer beleid van sociale insluiting, voornamelijk voor kinderen die lijden onder slechte levensomstandigheden, of voor jongeren zonder onderwijs, opleiding of werk. Op 4 maart 2021 keurt de Commissie werkgelegenheid en sociale zaken (EMPL) van het Europees Parlement⁴⁹ met zeer grote meerderheid van stemmen (50 stemmen voor, 2 tegen, 2 onthoudingen) een meer gedetailleerde tekst goed, die aan de voltallige vergadering zal worden voorgelegd.

2.14. EUROPESE PIJLER VAN SOCIALE RECHTEN

Op 4 maart 2021 publiceert de Europese Commissie haar actieplan aangaande de Europese pijler van sociale rechten tot 2030.⁵⁰ Dit plan definieert wetgevende en niet-wetgevende acties voor de verwezenlijking van de pijler door gezamenlijke inspanning van de lidstaten en de EU, met de actieve medewerking van de sociale partners en de burgermaatschappij. Concreet: minstens 78% van de bevolking zou een baan moeten hebben; minstens 60% van de volwassenen zou jaarlijks moeten kunnen genieten van opleidingsactiviteiten; het aantal personen met risico op armoede of sociale uitsluiting zou met ten minste 15 miljoen moeten dalen. Dit plan wordt tijdens een debat op 10 maart en de stemming van een resolutie aangaande het Europees semester vrij goed onthaald door het Europees Parlement.⁵¹

2.15. COORDINATIE VAN DE SOCIALEZEKERHEIDSSTELSELS

Na de mislukte interinstitutionele onderhandelingen in december 2020 neemt het Portugese voorzitterschap van de EU de werkzaamheden over, om tot een akkoord te komen aangaande de herziening van de verordening inzake de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels in de Europese Unie⁵². Toch lopen de onderhandelingen tussen het voorzitterschap van de EU en het Europees Parlement op 1 maart 2021⁵³ nogmaals vast, voornamelijk voor wat betreft de verplichte voorafgaande kennisgeving aan de staat die een werknemer ontvangt, waaraan een onderneming van een andere lidstaat van de EU moet voldoen. Voor de Raad moet dit principe gepaard gaan met de mogelijkheid om tijdelijk van deze verplichting vrijgesteld te worden (bijvoorbeeld in het geval van zakenreizen), maar het Parlement vreest dat op die manier de regel

(48) <https://www.consilium.europa.eu/nl/press/press-releases/2021/01/28/european-social-fund-plus-council-and-parliament-reach-a-provisional-deal/>.

(49) <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/230646/Roll-call%20votes%204%20March%202021.pdf>.

(50) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/ip_21_820.

(51) Resolutie van het EP van 11 maart 2021 over het Europees semester voor coördinatie van het economische beleid: werkgelegenheids- en sociale aspecten van de jaarlijkse strategie voor duurzame groei 2021, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0084_NL.html.

(52) <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6051-2021-INIT/en/pdf>.

(53) Bulletin Quotidien Europe, nr.12669, 3 maart 2021.

omzeild zou kunnen worden. Het is vooral bang dat de vrijstelling gebruikt wordt door ondernemingen uit de bouw en het internationaal transport, om de richtlijn over gedetacheerd werk te omzeilen.

3. ECOSOCIAAL BELEID

Over het algemeen wordt het eerste trimester van 2021 gekenmerkt door een grote activiteit op het vlak van beleid, organisatie en rechtspraak, onder impuls van de Europese Green Deal. Nu het klimaat duidelijk almaar sneller opwarmt, buigen alle Europese instellingen zich over het probleem. Bij wijze van overzicht van de verschillende domeinen in kwestie, noemen we enkele acties, gebeurtenissen of publicaties. Op 4 maart 2021 lanceren de Europese Commissie en het Europees Milieuoagentschap een nieuw Europees onderzoekscentrum voor klimaat en gezondheid (*European Climate and Health Observatory*)⁵⁴; op 10 maart 2021 keuren de afgevaardigden in het Europees Parlement het Parlementair verslag goed (440 stemmen voor, 70 tegen, 180 onthoudingen) over een “met de Wereldhandelsorganisatie (WTO) verenigbaar mechanisme voor koolstofcorrectie aan de grens” (CBAM)⁵⁵; op 17 maart 2021 publiceert de Raad van de EU een voorstel voor het achtste milieuoactieprogramma (MAP), dat loopt tot 2030⁵⁶; op 16 maart 2021 komt de Raad van de EU⁵⁷ tot een politiek akkoord over het budget voor het LIFE-programma⁵⁸; in het kader van de meerjarenfinanciering voor 2021-2027 vergaderen de Ministers van Milieu op 18 maart om na te gaan welke budgetten nodig zijn om het Europees Semester te “vergroenen”⁵⁹; op dezelfde dag, 18 maart 2021, publiceert de ECB de resultaten van een onderzoek naar het weerstandsvermogen van de financiële sector tegen de klimaatverandering⁶⁰.

De Europese Commissie maakt op 18 februari 2021 een zaak aanhangig bij het HJEU tegen vier lidstaten wegens het niet-naleven van verschillende richtlijnen: tegen Slowakije wegens de slechte luchtkwaliteit en een te hoog gehalte aan stofdeeltjes⁶¹, tegen Polen wegens buitensporig lawaai van de rijbanen⁶², tegen Duitsland wegens

(54) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fr/mex_21_1016.

(55) https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0071_NL.html.

(56) <https://www.consilium.europa.eu/media/48870/st-7121-2021-init.pdf>.

(57) <https://www.consilium.europa.eu/nl/press/press-releases/2021/03/16/life-programme-council-adopts-its-position-at-first-reading/>.

(58) LIFE: “Het LIFE-programma, dat in 1992 werd gelanceerd, is het enige financieringsinstrument van de EU dat exclusief gewijd is aan milieu- en klimaatdoelstellingen. De algemene doelstelling van het LIFE-programma voor de periode 2021-2027 is: bijdragen tot de overgang naar schone, circulaire, energiezuinige, klimaatneutrale en klimaatveerkrachtige economie”.

(59) https://ec.europa.eu/environment/integration/green_semester/index_en.htm.

Zie ook Sabato, S., Mandelli, M. en Vanhercke, B., *The Socio-Ecological Dimension of the EU Recovery. From the European Green Deal to the Recovery and Resilience Facility*, Madrid, EUROsocial Programme, EUROsocial Collection nr. 24, 2021.

(60) <https://www.ecb.europa.eu/press/blog/date/2021/html/ecb.blog210318-3bbc68ffc5.nl.html>.

(61) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/ip_21_411.

(62) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fr/ip_21_413.

het niet-naleven van de biodiversiteit en natuurlijke habitat van de fauna en flora⁶³ en tegen Slovenië wegens het niet-naleven van de richtlijn inzake afvalwater⁶⁴.

Ondanks deze initiatieven, die stuk voor stuk aantonen hoe dringend het is dat actie wordt ondernomen, vorderen op 2 maart 2021 de onderhandelingen tussen de Raad van de EU en het Europees Parlement (vierde dialoog) met mondjesmaat.⁶⁵

3.1. HUISVESTINGSBELEID

Op 21 januari 2021 keurt het Europees Parlement een resolutie goed (391 stemmen voor, 114 tegen en 177 onthoudingen)⁶⁶ getiteld “Toegang tot fatsoenlijke en betaalbare huisvesting voor iedereen”, die er nogmaals op wijst dat de toegang tot een woning een basisrecht is.

Deze resolutie volgt op de vaststelling van een enquête van Eurostat, gepubliceerd op 6 januari 2021,⁶⁷ over de staat van de huisvesting in Europa. Ongeveer 9% van de ondervraagden oordeelt dat hun woning niet correct verwarmd is, percentage dat sinds 2012 (10,8%) duidelijk in dalende lijn gaat. De verschillen tussen de landen zijn echter noemenswaardig: van slechts 2% in Duitsland, Oostenrijk en Finland tot 30% in Bulgarije, 26,7% in Litouwen en 21% op Cyprus. Het Europees Milieubureau publiceert op 21 februari 2021 de resultaten van de analyse van de grote verschillen in financiering van de alternatieve verwarmingswijzen met warmtepomp of zonne-energie: landen als Bulgarije, Roemenië, Portugal en Spanje, waar deze keuze haast niet wordt gemaakt, tegenover de Scandinavische landen en Frankrijk.⁶⁸ Op 22 februari 2021 publiceert het Milieubureau een rapport over zijn langetermijnstrategie (2020-2030).⁶⁹ Zo beklemtoont de Europese Federatie van organisaties die met daklozen werken (FEANTSA), hoe moeilijk gezinnen het hebben om de energiekwaliteit van hun woning te verbeteren.⁷⁰

Op 15 maart 2021 nemen de Ministers van Werkgelegenheid en Sociaal beleid (EPSCO)⁷¹ het ontwerp voor een Europees platform voor de strijd tegen dakloosheid onder de loep. De Commissie informeerde de ministers over de implementatie van een dergelijk platform en het Portugese voorzitterschap van de EU deelde haar plan om op 21 juni 2021 in Lissabon een topconferentie te organiseren over dakloosheid.

(63) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/ip_21_412.

(64) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/ip_21_414.

(65) Bulletin quotidien Europe, nr. 12678, 16 maart 2021.

(66) https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0020_NL.html.

(67) <https://ec.europa.eu/eurostat/cache/digpub/housing/index.html?lang=en>.

(68) <https://www.coolproducts.eu/failing-rules/green-heat-grants-are-failing-to-clean-up-the-sector-new-analysis/>.

(69) <https://eeb.org/library/eeb-long-term-strategy-2020-2030/>.

(70) <https://www.feantsa.org/en/report/2021/03/19/targeting-energy-efficiency-renovation-to-improve-housing-conditions-of-the-most-vulnerable?bcParent=27>.

(71) <https://www.consilium.europa.eu/nl/meetings/epsco/2021/03/15/>.

3.2. LUCHTKWALITEIT

In het begin van dit deel werd reeds verwezen naar de zaak die de Europese Commissie aanhangig maakte bij het HJEU tegen Slovenië, en nadat de Europese Commissie de zaak (Zaak C-637/18) aanhangig maakte, veroordeelt het HJEU⁷² op 3 februari 2021 Hongarije wegens een permanente inbreuk tegen de regels inzake de luchtkwaliteit in de stad Boedapest en in de Sajó-vallei en dat, al vele jaren.

Op 25 maart 2021 stemt het Europees Parlement over een resolutie ter ondersteuning van de verplichting van de lidstaten om de richtlijnen aangaande de omgevende lucht in acht te nemen⁷³. Het Europees Parlement beklemtoont niet alleen dat er verbeteringen zijn, maar “meldt ook dat in februari 2021 tegen 20 lidstaten 31 inbreukprocedures liepen aangaande de implementatie van de richtlijnen over de kwaliteit van de omgevende lucht; het stelt vast dat sommige van deze procedures al sinds 2009 lopen.” Het Europees Parlement vraagt de lidstaten om de normen en kritieke drempels voor vervuiling in acht te nemen; het spoort de Europese Commissie aan om deze te doen naleven en zo nodig de zaak aanhangig te maken bij het HJEU.

3.3. KWALITEIT VAN LEVENSMIDDELEN

Gezien de noodzaak om de kwaliteit van levensmiddelen voor gezinnen in de Europese Unie te waarborgen, waren de Europese instellingen, die vaak met elkaar in conflict zijn, tijdens het eerste trimester van 2021 zeer actief.

Op 25 februari 2021 oordeelt de advocaat-generaal van het HJEU (Zaak C-45//19 P) dat de weigering om de in 2016 verleende toestemming voor verschillende ondernemingen om plastificeeradditief (ftalaat DEHP) op de markt te brengen, opnieuw in overweging te nemen, geannuleerd moet worden: “De afweging van de sociaaleconomische voordelen ten opzichte van de risico’s voor de gezondheid van mens of omgeving had zich immers niet mogen beperken tot de giftige eigenschappen voor de reproductie van DEHP. In tegendeel, er had ook rekening gehouden moeten worden met de endocriene eigenschappen die op dat ogenblik reeds gekend waren”.⁷⁴

Op 10 maart 2021 keurt het Europees Parlement⁷⁵ met een grote meerderheid van stemmen (472 voor, 214 tegen en 9 onthoudingen) een resolutie goed waarmee verzet wordt aangetekend tegen de verlenging van de marktintroductie van negen pesticiden, omwille van de voedselveiligheid en de bescherming van gezondheid en milieu. Op 27 maart 2021 consolideert een nieuwe verordening⁷⁶ aangaande de transparantie en het voortbestaan van de risicobeoordeling van de voedselketen in de EU, het vermogen van de overheid om haar risicobeoordelingsfuncties uit te oefenen krachtens de hoogste transparantienormen. Deze nieuwe verordening is het gevolg van een burgeractie “*Stop glyphosate*” in 2018.

(72) <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=237289&doclang=FR>.

(73) https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0107_NL.html.

(74) <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2021-02/cp210026en.pdf>.

(75) https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/B-9-2021-0162_NL.html.

(76) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX%3A32019R1381>.

3.4. GGO-VOEDINGSMIDDELEN

Het Europees Parlement keurt op 11 maart 2021 met een grote meerderheid (nagenoeg 500 stemmen voor) twee resoluties goed, die ingaan tegen de marktintroductie⁷⁷ van genetisch gewijzigd katoen⁷⁸ en mais⁷⁹. Het “verzoekt de Europese Commissie nogmaals om geen tegen herbiciden bestendige, genetisch gewijzigde culturen toe te staan zolang de gezondheidsrisico’s van de residuen niet geval per geval aan een diepgaand onderzoek werden onderworpen.”

Op 22 januari 2021 beslist de Europese Commissie om acht genetisch gemanipuleerde organismen van Monsanto/Bayer toe te staan⁸⁰, op basis van de studies van de Europese Autoriteit voor voedselveiligheid (EFSA). Op 9 maart 2021 publiceert de Europese Commissie haar derde rapport over persistente organische verontreinigende stoffen⁸¹ (POP)⁸² die een risico kunnen inhouden voor de gezondheid en het milieu.

(Vertaling)

(77) Wat de GGO's betreft, wordt de Europese Autoriteit voor voedselveiligheid (EFSA) vaak bekritiseerd om haar analyses, omdat daarin geen rekening wordt gehouden met sommige specifieke risico's.

(78) https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0080_NL.html.

(79) https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0081_NL.html.

(80) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2021:026:FULL&from=EN>.

(81) [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM\(2021\)109&lang=nl](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM(2021)109&lang=nl).

(82) Persistente organische verontreinigende stoffen (POP's) zijn chemische stoffen die wereldwijd zorgen baren vanwege hun persistente, bioaccumulerende en toxische (PBT) eigenschappen en hun potentieel om over lange afstanden te worden vervoerd.

INHOUDSTAFEL

EUROPEES DIGEST – INTERNATIONAAL DIGEST. JANUARI – MAART 2021

1.	ALGEMEEN BELEID VAN DE EUROPESE UNIE	291
1.1.	BREXIT	291
1.2.	HET EUROPESE RELANCEPLAN	292
1.3.	DE EUROPESE CENTRALE BANK	292
1.4.	RECHTSSTAAT IN DE EUROPESE UNIE	293
1.5.	VERKIEZINGEN IN DE VERENIGDE STATEN	293
2.	SOCIAAL BELEID VAN DE EUROPESE UNIE	294
2.1.	NIEUW SOCIAAL CONTRACT	294
2.2.	RECHT OM OFFLINE TE ZIJN	294
2.3.	DETACHERING VAN WERKNEMERS IN DE TRANSPORTSECTOR	294
2.4.	HAVENARBEID EN VRIJHEID VAN AANWERVING	295
2.5.	GEZONDHEID OP HET WERK	295
2.6.	SOCIAAL RECHT	295
2.7.	SOCIALE BESCHERMING VAN ATYPISCHE ZELFSTANDIGEN EN WERKNEMERS	296
2.8.	EUROPEES EERLIJK MINIMUMLOON	296
2.9.	INSTRUMENT SURE	296
2.10.	STRIJD TEGEN KINDERARMOEDE	297
2.11.	GENDERBELEID	297
2.12.	DISCRIMINATIE – INCLUSIE – PERSONEN MET EEN HANDICAP EN ROMA	299
2.13.	EUROPEES SOCIAAL FONDS PLUS	300
2.14.	EUROPESE PIJLER VAN SOCIALE RECHTEN	300
2.15.	COORDINATIE VAN DE SOCIALEZEKERHEIDSSYSTEMEN	300
3.	ECOSOCIAAL BELEID	301
3.1.	HUISVESTINGSBELEID	302
3.2.	LUCHTKWALITEIT	303
3.3.	KWALITEIT VAN LEVENSMIDDELEN	303
3.4.	GGO-VOEDINGSMIDDELEN	304